

TEKNIIKAN SANASTOKESKUS ■ CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI

TERMINFO

Yhdestoista vuosikerta • numero • 3 • 1991

Sisäkattosanasto

Nordterm-päivät

Vinyyli ja vinylideeni

VALTION PAINATUSKESKUS

Yhdestoista vuosikerta • numero 3 • 1991

Julkaisija: Tekniikan Sanastokeskus ry
Kustantaja: Valtion painatuskeskus
Päätoimittaja: Lari Kauppinen

Tilaukset:

Valtion painatuskeskus, Lehtitilaukset
PL 516, 00101 Helsinki
puh. 90-566 0404

Tilaushinnat vuonna 1991

Kestotilaus 80 mk,
vuoden määräaikainen tilaus 90 mk.
Irtonumero 23 mk.
Ilmestyy 4 kertaa vuodessa.
Vuonna 1991 Valtion painatuskeskuksen
aikakauslehtien irtonumeroita myyvät:
Valtikka-kirjakaupat Helsingissä:
Annankatu 44 ja Eteläesplanadi 4
Valtikka-myyntipisteet:
Akateeminen Kirjakauppa
(Tampere, Oulu, Lappeenranta),
Suomalainen Kirjakauppa
Jyväskylä ja Kuopio,
Turun Kansallinen Kirjakauppa

Tilaajarekisterin tietoja voidaan käyttää
suoramarkkinoinnissa.

Sisällys

Sisäkattosanansto	3
MATTI TIULA	
Nordterm-päivät Espoossa	6
PIA VIRTANEN	
Mmk vai mmk	8
LARI KAUPPINEN	
Vinyyli ja vinylideeni-erikoislainojen vokaalin pituudesta	11
LARI KAUPPINEN	
Jäsenyys kannattaa	15
SUMMARIES	18

Sisäkattosanaksto

MARTTI TIULA

Rakennustietosäätiö laatii parhaillaan sisäkattojen suunnitteluohjetta. Tässä yhteydessä on tarkistettu myös 'sisäkaton' ja 'alakaton' sekä niiden osien nimitykset. Tarkistustyön perusteella yliarkkitehti *Martti Tiula* Rakennustietosäätiöstä on yhdessä Tekniikan Sanastokeskuksen kanssa työstänyt sisä- ja alakatoista oheisen minisanaston.

Vuonna 1971 julkaistussa standardissa SFS 2460 *Rakennuksen tilavuuden laskeminen* esiteltiin ensimmäisen kerran termi *alakatto* korvaamaan kömpelö käännöslaina *alaslaskettu katto*. *Alakatolla* tarkoitetaan sisäkaton yhä yleistyvää rakennetyyppiä, jonka taakse jää tyhjää tilaa rakennuksen teknisten järjestelmäosien putkien ja johtojen asentamiseksi. Tästä tyhjästä tilasta käytetään nimitystä *alakaton ontelo*. Alakatto jakaantuu kolmeen osaan, joita nimitetään *alakaton ripustukseksi*, *kannatukseksi* ja *verhoukseksi*.

Muistutettakoon taas kerran siitä, että kattoasioita muille kielille käännettäessä tulee olla erityisen tarkkana, sillä vain suhteellisen harvoissa kielissä on suomen 'kattoa' merkitsevä termi, joka merkitsee niin sisä- kuin vesikattoakin. Ruotsissa on suomen *kattoa* melko tarkkaan vastaava *tak*, mutta esimerkiksi englannissa, saksassa ja ranskassa ei tällä yläkäsitteellä ole termiä.

1 katto

sv tak *n*
en
de
fr

2 vesikatto

sv yttertak *n*
en roof
de Dach *n*
fr toit *m*, toiture *f*

katto, joka on suoraan kosketuksissa ulkoilmaan

3 sisäkatto

sv innertak *n*, rumstak *n*
en ceiling
de Decke *f*
fr plafond *m*

kantavan rakenteellisen väli- tai yläpohjan alapuolinen *katto*, joka muodostaa näkyvän sisäpinnan

Sisäkatto voi koostua yhdestä tai useammasta ainekerroksesta. Se voi olla välittömästi kiinni rakenteellisessa väli- tai yläpohjassa, kuten rapattu, levytetty, paneloitu tai muulla tavoin verhottu sisäkatto tai ripustettu *alakatto*.

Sisäkattoja nimitetään usein verhoustarvikkeen mukaisilla nimillä, esim. rapattu sisäkatto, ruiskutettu sisäkatto, levysisäkatto, paneelikatto.

4

alakatto; ei: ripustettu katto, laskettu katto, alaslaskettu katto

sv undertak *n*
en false ceiling, suspended ceiling
de abgehängte Decke *f*
fr faux-plafond *m*,
plafond *m* suspendu

kantavan rakenteellisen väli- tai yläpohjan alapuolelle ripustettu *sisäkatto*

Alakatto voi olla metalli-, puu- tai yhdistelmä rakenteinen. Sen taakse jää *alakaton ontelo*.

5

alakaton ontelo

sv undertaksutrymme *n*
en
de
fr

kantavan rakenteellisen väli- tai yläpohjan ja *alakaton* väliin jäävä tila, jota käytetään esimerkiksi ilmanvaihtoputkien, sähköjohtojen tai muiden teknisten verkostojen asennustilana

6

alakaton ripustus

sv upphängningsanordning
en suspension hanger
de Aufhängevorrichtung *f*
fr outil *m* à suspension

pystysuorien ripustuselimien muodostama rakenne, jolla *alakaton kannatus* liittyy kantavaan väli- tai yläpohjaan

Alakaton ripustuselimet voivat olla metallia (ripustustanko tai -lanka, ripustusjousi) tai puuta (ripustuskorokkeet).

7

alakaton kannatus

sv
en
de
fr

kattopinnan suuntaisten kannatuselimien muodostama rakenne, johon *alakaton verhaus* kiinnitetään

Alakaton kannatuselimet voivat olla metallia (kannatuskisko) tai puuta (kannatussoiro). Metalliset kannatuselimet ovat usein näkyviä, kun taas puiset kannatuselimet jäävät yleensä alakattoverhouksen peittoon.

8

alakaton verhaus

sv undertaksbeklädnad
en
de
fr

alakattoon kuuluva rakennekerros, joka verhoaa kokonaan tai osittain näkyvistä *alakaton ontelon*

Alakaton verhoustarvikkeet voivat olla levyjä, säleitä, paneelia, ritilää tms. Verhouksella voi olla myös ääntä vaimentava tai ääntä eristävä tehtävä (akustinen verhaus). Verhouksen voivat lävistää kantavasta väli- tai yläpohjasta ripustetut tai alakaton kannatuselimien kannattamat valaisimet, ilmanvaihdon pääteelimet, palohälytysjärjestelmän anturit tai muut näiden kaltaiset alakaton onteloon asennettujen teknisten verkostojen varusteet.

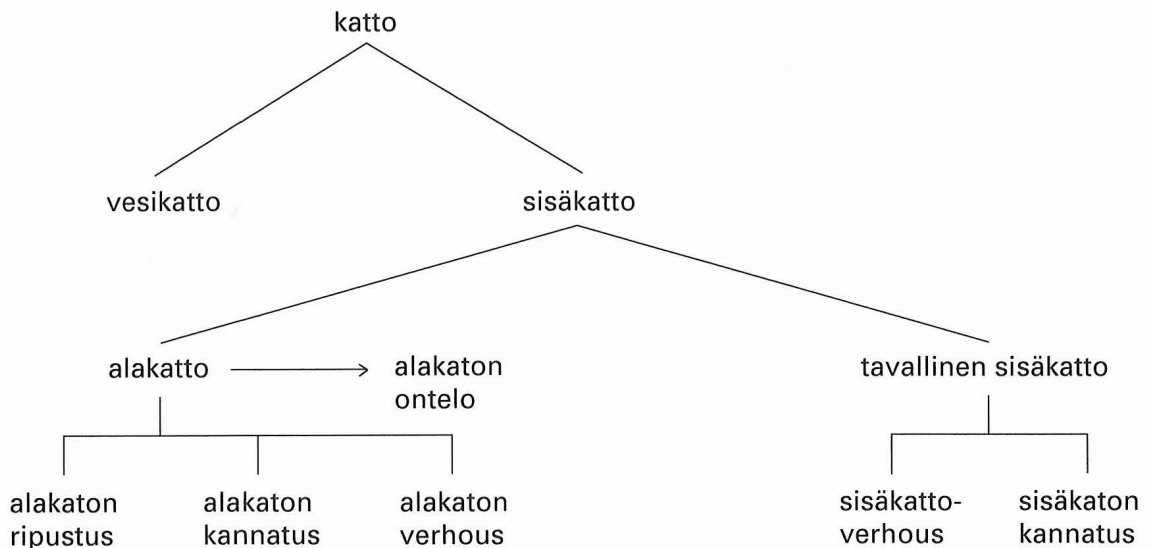
sisäkattoverhous

sv	innertaxsbeklädnad
en	ceiling boarding, ceiling casing
de	Deckenschalung <i>f</i>
fr	coffrage <i>m</i> du plafond

välittömästi kantavan rakenteellisen väli- tai yläpohjan alapuolelle kiinnitetty rakennekerros, joka verhoaa rakenteellisen väli- tai yläpohjan näkyvistä

Sisäkattoverhous voi olla suoraan tai erillisillä kannatuselimillä kiinnitetty. Sisäkattoverhouksen ja kantavan väli- tai yläpohjan väliin ei jää sen korkuista onteloa, jota voitaisiin merkittävässä määrin käyttää teknisten verkostojen asentamiseen.

Sisäkaton verhoustarvikkeet voivat olla muototarvikkeita kuten levyjä, säleitä, paneelia, ritilää, tai masatarvikkeista muodostettuja kuten rappaus, tasoitus tai maalaus, jolloin näitä tavallisesti nimitetään pintakerroksiksi. Verhouksella voi olla ääntä vaimentava tai ääntä eristävä tehtävä (akustinen verhous). Sisäkattoverhous voi olla välittömästi kiinni kantavan rakenteellisen väli- tai yläpohjan alapinnassa esimerkiksi liimattuna, naulattuna, ruuvattuna jne. tai välillisesti kannatettuna kannatussoirroilla, kannatuskiskoilla jne, jotka kuuluvat yhtenä ainekerroksena sisäkattoverhoukseen.

Nordterm-päivät Espoossa

PIA VIRTANEN

Pohjoismaisten sanastotyötä tekevien organisaatioiden yhteistyöelin Nordterm on vuodesta 1976 lähtien järjestänyt terminologiasymposiumeja vuorotellen eri Pohjoismaissa. Nykyään nämä ns. Nordterm-päivät järjestetään joka toinen vuosi, ja tänä vuonna järjestelyvuorossa oli Suomi ja Tekniikan Sanastokeskus. Symposiumin aiheeksi oli valittu *Behovet och nyttan av terminologiskt arbete på 90-talet belyst från olika vetenskapers synvinklar*. Vaasan yliopistossa kääntäjäksi opiskeleva Pia Virtanen kertoo seuraavassa vaikutelmiaan symposiumista Terminfon luki-joille.

Kaupunkiopistolla Espoossa 26.—27. 4.1991 järjestetyt pohjoismaiset Nordterm-päivät tarjosivat mukavan ja samalla hyödyllisen tavan päättää lukuvuonna 1990—91 suoritettut terminologian opinnot. Luennoilla ja tenttikirjallisuudessa esiin tulleet terminologian alan henkilöt ja järjestöt saivat aivan uuden, konkreettisemmän merkityksen, kun ihmisiin ja järjestöjen toimintoihin tutustui käytännössä.

Pohjoismainen tunnelma alkoi heti Helsingin linja-autoasemalla, kun opastin kahta hieman eksyksissä olevaa norjalaista Nordterm-vierasta oikeaan linja-autoon. Linja-automatka sujuikin iloisen norjalaisrupattelun merkeissä. Keskustelu sillä kaikista vähiten opiskelemallani sivukielellä, ruotsilla, lämmitti kummasti yhdessä kevätauringon kanssa.

Olin henkisesti etukäteen valmistautunut kuuntelemaan ruotsin kieltä kahden päivän ajan ja jo käytännössäkin siis hiukan verrytellyt kieltä. Sen vuoksi hämmästyin, kun puolet ensimmäisen päivän esityksistä pidettiinkin "toisella pohjoismaisella kielellä" — englanniksi. Ehkä englannin käyttö kuitenkin on perusteltua myös terminologisessa pohjoismaisessa yhteistyössä, sillä kuunnellessani tanskankielistä esitelmää EY-elinten terminologisesta työstä tuli mieleeni väistämättä kysymys, kuinka moni muutaman tanskalaisen kuulijan lisäksi pystyi suuremmista vaikeuksista seuraamaan tuota esitystä. Kieliä opiskelleenakin minun on pakko myöntää, että en ymmärtänyt mitään.

Nordterm-päivien noin 80 osanottajasta suurin osa oli joko eri Pohjoismaiden teknisten sanastotyöelinten ja yleiskielen kielenhuoltoelinten edustajia tai yliopistojen ja muiden oppilaitosten edustajia. Yritysmailman puolelta oli runsaslukuisimmin mukana suomalainen teleala. Merkinä siitä, että myös terminologiassa ollaan menossa yhdenytävään Eurooppaan, voidaan kai pitää sitä, että Pohjoismaiden ulkopuolelta tuotiin EY-terveisiä sekä Belgiasta että Luxemburgista ja lisäksi kolmaskin esitys käsitteli EY:hyn liittyvää terminologista työtä.

Kuten jo Nordterm-päivien aiheesta *Behovet och nyttan av terminologiskt arbete på 90-talet belyst från olika vetenskapers synvinklar* voi päätellä, terminologista työtä lähestyttiin sitä ym-

päroivien eri tieteenalojen näkökulmista, usein yhtä aikaa useammankin alan kannalta. Omiksi selviksi ryhmikseen erottuivat terminologia ja kansallinen kielipolitiikka, terminologia ja standardisointi, terminologia ja tietotekniikka sekä terminologia ja kääntäminen.

Mitkä esitykset tai ketkä esitelmöitsijät Nordterm-päiviltä sitten jäivät elävimmän mieleen?

Ensimmäisen päivän ehdoton vetonaula oli Helsingin yliopiston yleisen kielitieteen professorin *Fred Karlssonin* mukaansatempaava esitys suurten tekstikorpusten automaattisesta analyysistä. Karlssonin ensin kerrottua, miten analyysi teoriassa etenee vaiheesta toiseen, saimme myös käytännössä nähdä, kuinka *Kimmo Koskenniemen* kehittämää ns. kaksitasomallia, joka muodostaa osan analyysistä, voidaan käyttää hyväksi esim. monimerkityksisten yhdysanojen tulkinnassa. Se, miten tällaista analyysimenetelmää voitaisiin soveltaa terminologiassa, jäi kuitenkin ainakin minulle epäselväksi.

Tiettyä eksotiikkaa Nordterm-päiville toi saamelaisen *Björn Egerthin* mukanaolo ja tekeillä olevan saamen kielen termipankin esittely. Kuinkahan pian sanastoihin saadaan mukaan saamenkieliset vastineet, jos saamesta nyt tulee virallinen Nordterm-kieli? Saamelainen sanastotyö menee ainakin kovaa vauhtia eteenpäin, mistä on hyvänä osoituksena sekin, että tämän vuoden syyskuussa järjestettiin Koutokeinossa ensimmäinen saamenkielinen sanastotyön kurssi, saameksi *Tearminologia kursa*.

Tekniikan Sanastokeskuksen *Olli Nykäsen* mielenkiintoinen demonstraatio hypertermipankki *Hyper-TEPAn* prototyypin toiminnasta sai kaikki seuraamaan tarkkaavaisena esitystä. Sovellus vaikuttaa helppokäyttöiseltä; hiiren avulla liikuttiin nopeasti termien, määritelmien ja käsitejärjestelmien verkos-

tossa. Aihe tuntui kiinnostavan kaikkia ja se virittikin vilkkaan keskustelun prototyypin sovellusmahdollisuuksista.

Kielenkääntäjäksi opiskelevaa kiinnostivat luonnollisesti aiheet, joissa terminologia yhdistyi kääntämiseen. *Pertti Nuutila* Telenokialta kertoi kääntäjän työasemasta, SITRAn ja Telenokian kehittämästä tietokoneavusteiseen kääntämiseen käytettävästä järjestelmästä. Tämä järjestelmä käyttää hyväkseen mm. Telenokian omaa termipankkia sekä tietokoneelle tallennettuja yleisiä sanakirjoja ja sitä on tarkoitus tulevaisuudessa käyttää Telenokian sisäisten dokumenttien kääntämiseen suomesta englantiin. Ilman ihmisapua ei tämäkään järjestelmä toimi — onneksi, voisi kääntäjäopiskelija huokaista. Ei meitä sentään koneet korvaa!

Tampereen yliopiston englannin kielen apulaisprofessori *Krista Varantola* pohti esitelmässään kääntäjän jokapäiväisten työvälineiden, sanakirjojen ja sanastojen, ongelmia. Eräs sanakirjojen käyttäjien, kuten myös laatijoiden, usein kohtaamista ongelmista on, mistä tietää onko jokin sana termi vai ei, eli etsitäänkö sanaa yleiskielen vaiko jonkin erikoisalan lähteestä. Krista Varantola toi esiin sen, että termipankkeja laadittaessa tulisi ottaa huomioon paremmin myös kääntäjien tarpeet.

Tekniska Nomenklaturcentralenin *Anna-Lena Bucherin* esitelmä oli esimerkki miellyttävästä, rauhallisesta luennointitavasta. Laadittaessa kansallisia standardeja kansainvälisten standardien pohjalta joudutaan kussakin Pohjoismaassa päättämään niistä käytännön periaatteista, joilla työ tehdään. Anna-Lena Bucher toi esille eri vaihtoehtoja: hyväksytäänkö kansainvälinen standardi sellaisenaan, käännetäänkö se vai muokataanko aivan oma standardi. Jokainen vaihtoehto tuo mukanaan omat ongelmansa.

Paperista suoraan luetut esitykset, joita niitäkin valitettavasti mahtui mukaan, eivät suuremmin innostaneet. Onneksi monia esitelmiä elävöittivät

hyvin valitut, hauskat esimerkit; muun muassa islanninkieliset *djell*, *djass* ja *tölva* kuullostivat todella hauskoilta termeiltä. Vaasalaisena haluan tietysti vielä mainita Vaasan yliopistossa tutkimusapulaisena toimivan *Jari Perkiömäen* esityksen tietokoneen käytöstä apuna kääntämisessä, etenkin tietokoneavusteisessa termien haussa.

Kaksipäiväisen Nordterm-symposiu-

min lopuksi kokosi *Heribert Picht* Kööpenhaminan kauppakorkeakoulun terminologiatyöryhmästä esitykset yhteen omalla ytimekkäällä tavallaan. Alkusaikähdyksestä toivuttuaan pystyi hänen tanskaansa ymmärtämään saksan avulla ihan hyvin. Kaiken kaikkiaan jäi hyvin järjestetyistä Nordterm-päivistä oikein hyvä maku suuhun — eikä pelkästään maukkaan ja runsaan ruoan ansiosta!

Mmk vai mmk?

LARI KAUPPINEN

Aina silloin tällöin Terminfon toimitus saa kirjeitse kysymyksiä, joihin toivotaan vastausta lehden sivuilla. Tavallisesti nämä kysymykset käsitellään tavallisina termipalvelukysymyksinä ja vastaus soitetaan suoraan kysyjälle. Jos kysymys on niin keskeinen, että vastauksen voidaan katsoa hyödyttävän lehtemme lukijoita yleisemminkin, kysymystä käsitellään myös Termipalvelusta poimittua -palstalla, kun siihen tarjoutuu lehden taiton kannalta sopiva tilaisuus — joskus pitkänkin ajan päästä. Tällä kertaa otamme yhden lukijakysymyksen kuitenkin käsiteltäväksi heti tuoreeltaan, sillä kysymykseen liittyy monia käsittelemisen arvoisia asioita.

Kysymys

Meillä on yleisesti käytössä kansainvälisestikin hyväksytyt mittayksiköiden lyhenteet ja niiden etuliitteet. Käyttö on yksikäsitteistä. Pieni m on milli ja tuhannesosa. Iso M on mega ja miljoona. Kuitenkin toistuvasti näkee miljoonalle markalle lyhenteen mmk. Kielenhuoltajat aikoinaan ilmaisivat, ettei väärinkäsityksiä synny mmk:n käytöstä. Mutta mitkä ovat ne perusteet, jotka antavat luvan poikkeukseen, kun oikea ja selkeä Mmk on olemassa? Jos tai kun poikeetaan yhden lyhenteen suhteen, niin onkohan muitakin poikkeuksia olemassa? Saisiko niistä luettelon?

Vastaus

Kansainväliseen mittayksikköjärjestelmään (ns. SI-järjestelmään) kuuluvien perus- ja johdannaisyksiköiden sekä näiden kerrannaisten tunnuksien kansainvälisesti standardoitu (esim. Suomessa standardissa SFS 2300). Tunnuksissa on tärkeänä erottavana ominaisuutena käytetty myös erontekoa isojen ja pienten kirjainten välillä: esimerkiksi *MHz* tarkoittaa megahertsiä eli miljoonaa hertsiä, mutta *mHz* millihertsiä eli hertsin tuhannesosa. SI-järjestelmän mukaisia kerrannaisten etuliitteitä käytetään myös joidenkin SI-järjestelmään kuulumattomien mittayksiköiden kanssa (esim. megabitti ja sen lyhenne MB, ks. *Terminfo 2/91*).

Sen sijaan esimerkiksi rahayksiköiden kanssa ei käytetä SI-järjestelmän mukaisia kerrannaisten etuliitteitä, vaan rahasummat ilmoitetaan pelkästään rahayksikköinä ja mahdollisina alayksikköinä, Suomessa siis markkoina ja penneinä. Markan kansainvälinen standardoitu tunnus on *FIM* (SFS 4279), ja sitä käytetään silloin, kun viestitään ulkomaalaisten kanssa tai halutaan muuten tehdä aukottoman selväksi, mistä valuutasta on kyse. Nämä ovat kysymykseen liittyvät standardoidut tunnuksien.

Standardoitujen tunnuksien lisäksi on käytössä kielikohtaisia lyhenteitä, jotka usein ovat ylittäneet kielirajojakin. Esimerkiksi Saksan markan lyhenne *DM* on yleisessä käytössä Suomessakin kansainvälisen tunnuksen *DEM* ohella. Joistain rahayksiköistä käytetään myös niitä kuvaavia symboleja. Kaikille tuttuja ovat varmaankin Englannin punnan merkki £ ja Yhdysvaltain dollarin merkki \$, mutta näiden lisäksi kansainväliseen käyttöön ovat levinneet muun muassa Yhdysvaltain dollarin alayksikön sentin merkki ¢, Japanin jenin merkki ¥, Espanjan pesetan merkki ₧ sekä Alankomaiden guldenin (eli floriniin) merkki f. Kaikki nämä merkit on otettu mukaan myös esimerkiksi PC:n laajennettuun merkkivalikoimaan.

Suomessa markan kielikohtaiseksi lyhenteeksi on vakiintunut molemmissa kotimaisissa kielissä *mk*, pennin lyhenteeksi *p*. Jos halutaan korostaa kysessä olevan nimenomaan Suomen markka (pelätään Suomen markkojen sekaantuvan esimerkiksi Saksan markkoihin), markan lyhenteenä voi suomenkielisessä tekstissä käyttää kansainvälisen *FIM*-lyhenteen sijasta myös lyhennettä *Smk*, ruotsinkielisessä tekstissä lyhennettä *Fmk*.

Markan lyhenteen kanssa käytetään numeroita; sellainen sekasikiö, jossa lukusana kirjoitettaisiin kirjaimin, mutta rahayksikkö lyhentäen (esim. viisi mk) ei kai vakavasti kenenkään mieleen tulisi. Mutta mitä pitempi numerosarja on, sitä vaikeampi sitä on hahmottaa ja yhdistää oikeaan kokoluokkaan. Siksi usein kannattaa kirjoittaa sanat miljoona ja miljardi näkyviin niitä vastaavien nollien sijasta; tällöin on kuitenkin syytä kirjoittaa sana markkaa lyhentämättä. Esim. 36 miljardia markkaa on paljon selkeämpi kuin 36 000 000 000 mk, mutta se on myös kolme merkkiä pitempi. Tästä syystä sanan miljoona asemesta käytetään usein lyhennettä *milj.* ja sanan miljardi asemesta lyhennettä *mrd.* Näiden lyhenteiden kanssa on jälleen soveliasta käyttää myös markan lyhennettä: 36 milj. mk ja 36 mrd. mk. Huomautettakoon vielä erikseen, että vaikka rahayksikön lyhenteessä mk ei käytetä perässä pistettä, lyhenteiden milj. ja mrd. lopussa piste on.

Vain taulukoissa yms. yhteyksissä, joissa on pyrittävä maksimaaliseen lyhyteen, on järkevää lyhentää kirjoitettua ilmausta vielä tästä ja lyhentää miljoonan markan kaksiosainen lyhenne milj. mk edelleen muotoon *Mmk* (siis 36 Mmk). Sen sijaan vastaavanlaista kompaktia miljardin markan lyhennettä ei ainakaan vielä kieleen ole vakiintunut. Tästäkin syystä lyhenteen *Mmk* käyttöä on syytä välttää, sillä näyttää omituiselta, jos samassa tekstissä on käytetty rahamääristä miljoonan ja miljardin välillä ultralyhyttä *Mmk*-lyhennet-

tä ja miljardin ylittävistä rahamääristä kaksiosaista lyhennettä mrd. mk.

Palataksemme pitkäksi venähtäneeltä ekskursiolta varsinaisen kysymyksemme pariin lyhenteen Mmk miljoonaa merkitsevällä M:llä ei ole varsinaisesti mitään tekemistä SI-järjestelmän etuliitteen mega- kanssa siitä huolimatta, että etuliite sattuuakin merkitsemään SI-järjestelmässä juuri miljoonakertaista. Tällä sattumalla on kuitenkin ollut oma tärkeä vaikutuksensa siihen, että lyhenne on vakiintunut isokirjainalkuisena; kun suomen kielessä iso- ja pienikirjaimisilla lyhenteillä ei ole aivan tarkkaa työnjakoa, on voitu vain sopia, että miljoonan markan lyhenteessä *Mmk* miljoona lyhennetään isolla M:llä, kun iso M sattuu olemaan sopusoinnussa myös SI-järjestelmän kerrannaisyksikön suuruuden kanssa.

Väärinkäsityksiä ei lyhenteen *mmk* käyttöön otosta olisi syntynyt, sillä ei kenenkään mieleen olisi vakavasti tullut millimarkat tai markan tuhannesosat. Sitä paitsi kirjaimella M on niin isona kuin pienenäkin merkitysten 'milli-', 'mega-' ja 'miljoona' lisäksi liioittelematta kymmeniä, vakiintumattomat lyhenteet mukaan lukien satoja, muitakin merkityksiä. Jos alamme lukea meripeninkulman lyhenteen *mpk* esimerkiksi millipeninkulmaksi tai maa- oikeuden lyhenteen *MO* vaikkapa megahapeksi, olemme joutuneet loppumattomaan suohon. Luonnollisen kielen lyhenteet eivät nimittäin muodosta minkäänlaista systeemiä, jonka poikkeukset voitaisiin edes luetella. Lyhenteiden monitulkintaisuuden takia niitä ei pitäisi koskaan käyttääkään kokonaan kirjoitettujen sanojen kustannuksella.

Alun alkujaan kielen kannalta olisi ollut siis samantekevää, kumpi miljoonan markan lyhenteistä olisi vakiintunut: *Mmk* vai *mmk*. Nyt lyhenne on kuitenkin

jo vakiintunut muodossa *Mmk* ja rinnakkaismuotoa *mmk* tulisi välttää käyttämästä.

Mainittakoon, että Ruotsissa miljoonan kruunun lyhenteenä käyttöön tullut *Mkr* on aiheuttanut sen, että varsinkin tekniikan ja luonnontieteiden kanssa tekemisissä olevat ovat alkaneet käyttää myös muita SI-järjestelmän kerrannaisyksiköiden tunnuksia kruunujen kanssa; joskus kuulee nämä lyhenteet jopa luetavan SI-kerrannaisyksikön kera. Niinpä tuhannesta kruunusta on tullut "kilokruunu" (*kk*), miljoonasta kruunusta "megakruunu" (*Mkr*) ja miljardista kruunusta "gigakruunu" (*Gkr*). Tästä käytännöstä on sen puoltajien mukaan sekin hyöty, että kun biljoonien kruunujen sijasta aletaan puhua ja kirjoittaa "terakruunuista" (*Tkr*), ei tule epäselvyyttä siitä, tarkoitetaanko biljoonalla miljoonaa miljoonaa vaiko vain tuhatta miljoonaa (ks. *Terminfo* 3/90). Ruotsin kielenhuoltajat eivät kuitenkaan ole hyväksyneet näitä lyhenteitä saati siten erikoisia lyhenteiden lukutapoja. Korrekti ruotsinkielinen lyhenne tuhannelle kruunulle (jos sitä ylipäänsä tarvitaan) on *tkr*, miljoonalle kruunulle *mnr* ja miljardille kruunulle *mdr*.

Nyt kun päästiin rahayksiköiden tuhatkerran lyhentämiseen, sanottakoon vielä muutama sana tuhannen markan lyhenteestä suomen kielessä. Varsinkin sanomalehtien ilmoituksissa — etenkin asunto- ja kiinteistöilmoituksissa — on yleistynyt lyhenne *tmk* (tai vielä lyhyemmin pelkkä *t*) tuhannen markan lyhenteenä. Maksettujen ilmoitusten maksimaalisen lyhentävässä kielessä lyhenne *tmk* vielä puolustaaneekin paikkaansa, onhan se kontekstissaan ymmärrettävä (samoin kuin vaikkapa samassa kontekstissa esiintyvä hintapyynnön lyhenne *hp.*), mutta toivottavaa olisi, ettei se sieltä leviäisi yleisempään käyttöön.

Vinyyli ja vinylideeni — erikoislainojen vokaalin pituudesta

LARI KAUPPINEN

Vierasperäisten sanojen oikeinkirjoitus aiheuttaa joskus hankalia pulmia, sillä oikeinkirjoitussäännöt ovat aikojen kuluessa muotoutuneet melko monimutkaisiksi. Niille, jotka jaksavat kahlaa näiden sääntöjen viidakossa, esittää seuraavassa tärkeimmät ns. erikoislainojen vokaalin pituutta koskevat oikeinkirjoitussäännöt tekniikan kielestä poimittuine sovelluksineen. Niille, jotka mieluummin käyvät läpi listaa hankalista sanoista, loppuun on koottu valikoima sanoja, joiden pitkä- tai lyhytvokaalisuutta on kysytty termipalvelustamme viime aikoina.

Vierasperäiset sanat voidaan jakaa kolmia sen mukaan, kuinka hyvin ne ovat sopeutuneet kieleemme äännejärjestelmään. Parhaiten sopeutuneita ovat ns. yleislainat eli kotoistuneet vierassanat, joita ei ihan heti vierasperäisiksi tunnistaikään, esimerkiksi *moottori*, *nailon* ja *testi*. Toisessa ääripäässä ovat ns. sitaattilainat, jotka kirjoitetaan aivan kuten lainanantajakielessä ja pyritään myös ääntämään mahdollisimman samoin kuin alkukielessä, esimerkiksi *backup*, *ad hoc* ja *par préférence*; muilla kuin latinalaisilla kirjaimilla kirjoitetut sanat luonnollisesti translitteroidaan, esimerkiksi *glasnost* ja *zaibatsu* 'japanilainen suuryritys, erityisesti ennen toista maailmansotaa'. Kolmas vierasperäisten sanojen ryhmä on ns. erikoislainat eli varsinaiset vierassanat, jotka on mukautettu jossain määrin suomeen, mutta jotka sisältävät vieraita äännteitä

tai äänneyhdistelmiä, esimerkiksi *polymeeri*, *disketti* ja *strukturi*.

Rajanveto toisaalta yleislainojen ja erikoislainojen, toisaalta erikoislainojen ja sitaattilainojen välillä on kuitenkin usein hankala tehdä, sillä sana tai pitempi ilmaus, joka kuuluu jollakulla jo keskeiseen ilmaisovarastoon ja jota ääntämään kielikin helposti taipuu, voi olla jollekulle toiselle vielä varsinainen kieli-voimistelu. Sille, jolle d:n ääntäminen on jokapäiväistä, *radio* on varmasti jo yleislaina, mutta monelle se on vielä erityislaina, jonka ääntämiseen on keskityttävä erityisesti, jollei sitten kotoisen reilusti korvaa d:tä t:llä; paikallisradioiden toimittajille *radio* taas tuntuu olevan sitaattilaina, jonka ääntämisessä on tavoiteltava englantia, joka ei tässä tapauksessa ole edes lainanantajakieli.

Vierasperäisistä sanoista varsinkin erikoislainojen oikeinkirjoitus tuottaa usein hankaluuksia, sillä niiden oikeinkirjoitussäännöt ovat muotoutuneet nykyisiksi erilaisten kompromissien tuloksena. Toiset ovat halunneet kirjoittaa ja myös ääntää kaikissa mahdollisissa tapauksissa pitkän vokaalin (siis myös esim. *invalidi*, *symboli*), toiset taas ovat halunneet päästä mahdollisimman lyhyisiin sanoihin kirjoittamalla aina vain yhden vokaalin ja ovat myös ääntäneet sanat yksivokaalisina (siis myös esim. *analyysi*, *systemi*). Näiden kahden äärimmäisyyskannan välimuodoksi on kehittynyt sadan viime vuoden aikana nykyinen kompromisseihin perustuva oikeinkirjoitussäännöstö, jota on

TERMINFO 3/91

usein vaikea pitää mielessä ja ennen kaikkea soveltaa eteen tuleviin uusiin tapauksiin. Niinpä Tekniikan Sanastokeskuskin saa aina vähän väliä vastata esimerkiksi sellaisiin kysymyksiin kuin, kirjoitetaanko vierassanassa yksi vai kaksi vokaalia ja mistä syystä tällaiseen kirjoitusasuun on päädytty.

Vinyyli ja vinylideeni, fenyyl ja fenyleeni

Miksi esimerkiksi *vinyylissä* ja *vinyylkloridissa* on kaksi y:tä, mutta *vinylideenissä* yllättäen vain yksi? Kahtalaisuuden takana ovat ruotsin kielen painotussäännöt, joihin suomen vierassanojen oikeinkirjoitus pitkälti perustuu. Vokaali on yleensä pitkä sanan viimeistä edellisessä tavussa eli ruotsin painollista tavua vastaavassa tavussa (*vinyyli*, vrt. sv *vinyl*). Vokaali säilyy pitkänä myös, vaikka sana olisi yhdyssanan alkuosana (*vinyylkloridi*, vrt. sv *vinylklorid*) tai sanan perään tulisi suomalaisperäinen johdin (*vinyylimäinen*).

Sen sijaan jos perässä on vierasperäinen johdin, sama johdin on yleensä myös ruotsinkielisessä vastineessa. Näin ollen paino on ruotsinkielisessä sanassa johtimella ja samoin sen suomenkielisessä vastineessa pitkä vokaali tulee vasta johtimeen (*vinylideeni*, vrt. sv *vinyliden*). Samanlainen pitkän ja lyhyen vokaalin vaihtelu on myös vaikkapa sellaisissa sanapareissa kuin *alkyyli* ja *alkylideeni*, *fenyyli* ja *fenyleeni*, *aktiivi* ja *aktiiviteetti*, *miljoona* ja *miljonääri* tai *liberaali* ja *liberalismi*.

Kloori, kloridi ja heptaklori

Parissa *kloori* ja *kloridi* ensimmäisen tavun vokaali käyttäytyy säännön mukaan, mutta sen sijaan kloridin toiseksi viimeisessä tavussa on vain yksi i (ei siis: kloriidi); tämä johtuu siitä, että oikeinkirjoitussääntöjen mukaan konsonanttien b, d, f, g edellä kirjoitetaan lyhyt vokaali (samoin kuin sanoissa *mikrobi*, *metodi*, *sentrifugi*). Parissa *metaani* ja *metanoli* jälkimmäisen sanan yh-

den o:n takana taas on monille jo koulusta mieleen jäänyt hokemasääntö '-oli-omi-oni-ori', jonka mukaan kolmi- ja useampitavuisissa sanoissa nämä sananloput kirjoitetaan yhdellä o:lla (samoin esimerkiksi sanoissa *petroli*, *aksiomi*, *neutroni*).

Yhdyssanojen osat käyttäytyvät yleensä näitäkin sääntöjä sovellettaessa itsenäisten sanojen tavoin. Niinpä esimerkiksi *antikloori* ja *millimooli* kirjoitetaan kahdella o:lla vaikka kaikki '-oli-omi-oni-ori-säännön' vaatimukset täyttyvätkin; syynä on tietenkin se, että *kloorissa* ja *moolissa* itsenäisinä sanoina on kaksi o:ta. Joskus kuitenkin yhdyssanan loppuosan ja itsenäisen sanan yhteys on hämärtynyt niin, että vaikka itsenäisessä sanassa onkin kaksi o:ta, yhdyssanoissa on vain yksi o mainitun säännön mukaisesti. Esimerkiksi vaikka *soolissa* onkin pitkä vokaali, yhdyssanoissa *aerosoli*, *hydrosoli*, *organosoli* ja *plastisoli* on lyhyt vokaali mainitun säännön mukaan. Samalla tavalla hämärtynyt on yhteys *poolin* ja *dipolin* välillä. Ja vaikka *fooni* kirjoitetaan kahdella o:lla, sellaisissa yhdysanoissa kuin *megafoni*, *mikrofoni* tai vaikkapa *telefoni* on vain yksi o-kirjain.

Myös klooriyhdisteiden kemiallisissa nimissä *kloori* käyttäytyy itsenäisen sanan tavoin, esimerkiksi *trikloorietikahappo* ja *1,4,5,6,7,8,8-heptakloori-3a,4,7,7a-tetrahydro-4,7-metanoindeeni*. Joskus yhdisteiden triviaalinimet, joita yhdisteistä jokapäiväisessä kielenkäytössä käytetään, ovat kuitenkin lähteneet elämään omaa elämänsä; esimerkiksi viimeksi mainittu yhdiste tunnetaan paremmin nimellä *heptaklori*, joka noudattaa '-oli-omi-oni-ori-sääntöä'. Samanlaisia ovat myös esimerkiksi *metoksiklori* ja *dienoklori*.

Samantapainen yhdyssanan osien hämärtyminen on kyseessä myös sanassa *bakteriofagi*, jonka toiseksi viimeisessä tavussa on lyhyt vokaali — kuten g:n edellä on yhdistämättömissä vierassanoissa — huolimatta siitä, että sanan *faagi* ensi tavuun on vakiintumassa pitkä vokaali. Kirjoitusasujen eriytyminen

on erityisen mielenkiintoinen ilmiö tässä sanaparissa, sillä normaalisti molemmilla sanoilla tarkoitetaan täsmälleen samaa: bakteereissa lisääntyvää virus-ta. Mainittakoon muuten, että sama loppuosa *-fagi* on myös sanoissa *antropofagi* sekä *sarkofagi* (kirjaimellisesti käännettynä 'lihansyöjä', joka viittaa sarkofageihin alun perin käytettyyn, ruumiin hajoamista edistävään kalkkivilajiin).

Alkali, bitumi, vaneri — modeemi, moduuli, paneeli

Toiseksi viimeisen tavun vokaalin pituus-sääntöjen lopuksi huomautettakoon vielä, että muutamat sanat — joista useita ei enää välttämättä vierasperäisiksi tunnistakaan — ovat vakiintuneet kieleen vierassanojen oikeinkirjoitus-säännöistä poikkeavasti. Lyhytvokaalisina kieleemme ovat juurtuneet esim. *alkali* (ja *alkalinen*), *bitumi*, *kaneli*, *kole-ra*, *sikari* ja *vaneri*. Useat näistä ovat jo oikeastaan enemmänkin kieleen kotoistuneita yleislainoja kuin varsinaisia vierassanoja. Huomattakoon, että tähän joukkoon eivät kuitenkaan kuulu esimerkiksi *modeemi*, *moduuli* ja *paneeli*, joten niiden toiseksi viimeisen tavun vokaali on pitkä siitä huolimatta, että virheellisiä, lyhytvokaalisina kirjoitettuja variantteja tapaa alinomaa.

Evoluutio, koheesio, skenaario — traditio, collegio, auditorio

Kolmanneksi viimeisen tavun vokaalin pituudesta eniten hankaluuksia aiheuttavat *-io*-loppuiset sanat. Suurin osa näistä sanoista loppuu joko *-tio* tai *-sio*, näitä ennen *i* on lyhyt (esimerkiksi *traditio*, *positio*, *elisio*, *televisio*), muut vokaalit sen sijaan pitkiä (esimerkiksi *oksidatio*, *evoluutio*, *koheesio*, *erosio*). Jos *-io*-päätteen edellä on jokin muu konsonantti kuin *t* tai *s*, noudatetaan samoja sääntöjä kuin toiseksi viimeisessä tavussa; niinpä pitkä vokaali on sel-

laisissa sanoissa kuin *skenaario*, *mysteerio*, mutta lyhyt vokaali puolestaan sellaisissa sanoissa kuin *collegio* (g:n edellä) ja *auditorio* (ori+o-lopussa). Vielä kun muistamme, että *-ia*-lopun edellä on lyhyt vokaali (esimerkiksi *polymeria*, *makrokefalia*) ja sananloppujen *-beli*, *-beri* ja *-deri* edellä pitkä vokaali (esimerkiksi *variaabeli*, *kaliiberi* ja *ekstruuderi*; huomaa, että *desibeli* yhdyssanana ei kuulu tämän säännön piiriin), on kolmanneksi viimeisenkin tavun vokaalien pituudet pääpiirteissään käsitelty.

Lumen vai luumen?

Tässä esityksessä on edetty sanan loppusta alkuun ja lopuksi on paikallaan sanoa jokunen sana myös ensimmäisen tavun vokaalin pituudesta. Ensimmäisen tavun vokaali on vakiintunut tai vakiintumassa sanoittain joko lyhyt- tai pitkävokaaliseksi eikä kovin yleispäteviä ohjeita vokaalin pituudesta voi antaa. Lyhytvokaalisina ovat vakiintuneet esimerkiksi *virus*, *data* ja *natrium* ja ne tulisi myös ääntää lyhytvokaalisina. Pitkä vokaali on taas vakiintunut esimerkiksi sanoihin *beeta(säteily)*, *tuumori* ja *fuusio* (mutta *fusionisti* ja *fusionaalinen*).

Kamppailua käyvät sen sijaan vielä esimerkiksi *kooli-* ja *kolibakteeri* sekä *luumen* ja *lumen* SI-yksikkönä; ensin mainitussa lyhytvokaalinen variantti on selvästi voitolla (siis: *kolibakteeri*), mutta jälkimmäisessä kamppailun lopputulosta on vaikeampi ennustaa. Kielenhuoltajat ja Suomen Standardisoimisliitto suosittelivat pitkävokaalista varianttia, joka vastaa tuon SI-yksikön vakiintunutta lukutapaa (siis: *luumen*), mutta monet fyysikot pysyttelevät vielä lyhytvokaalisessa asussa. Lääketieteellisenä terminä *luumen* 'aukko, ontelo' kirjoitetaan jo lähes yksinomaisesti pitkävokaalisena. Jos otetaan vielä esimerkki tekniikan kielen ulkopuolelta, viime vuosina kamppailua on käyty vanhan *faaraon* ja uudemman *faraon* välillä. Suomen kielen lautakunta on päättänyt suosittamaan alkukielen mu-

kaista yksi-a:llista kirjoitusasua *farao*, jota on vanhastaan käytetty Raamatussa ja käytetään myös sen uudessa käännöksessä.

Huomautettakoon vielä, että edeltävissä luvuissa läpikäytyt säännöt, jotka koskevat sanan toiseksi tai kolmanneksi viimeisen tavun vokaalin pituutta, eivät välttämättä päde silloin kun tämä tavu on samalla sanan ensimmäinen tavu. Edellä oli jo puhe mm. *moolista*, *kloorista* ja *faagista*. Samoin on sanassa *preeria* pitkä vokaali -ia-lopun edellä, sanassa *fuuga* g:n edellä ja niin edelleen.

Koska sääntöviidakko on näin monimutkainen ja kieleen tulevien uusien sanojen ja vanhojen sanojen kehityksen mukana elävä, on opittava vielä yksi sääntö, joka on kaikista oikeinkirjoitussäännöistä tärkein: jos kyse ei ole koulun oikeinkirjoituskokeesta, on mahdollisuus turvautua oikeinkirjoitusoppaisiin aina kun tuntee olonsa epävarmaksi. Niihin samoihin oppaisiin termipalvelijakin ensi kädessä turvautuu, jollei satu vastausta suoralta kädeltä aivan varmas-ti tietämään.

Lyhyt vierassanaluettelo

Lopuksi vielä aakkosittain järjestettynä lyhyt valikoima vierasperäisiä sanoja, joiden vokaalien pituutta termipalvelusta on viime aikoina kysytty. Luettelo on melko sattumanvarainen, mutta antanee kuitenkin kuvan siitä, millaisissa sanatyypeissä ongelmia ilmenee. Suuri osa sanoista onkin vilahtanut jo tekstissä esimerkkeinä.

aerosoli
aksiomi
aksiooma
albiino
alkali
alkylideeni
alkyyli
ameba
ampeeri
antikloori
baari (paineen yksikkö)

bakteriofagi
bofori
desibeli
dienoklori
dipoli
faagi
faradi
fenyleeni
fenyyli
heptaklori
hydrosoli
kalibroida
kaliiberi
kamfeklori
kardaani
kloori
klooraatti
kloridi
kloriitti
kloroformi
koheesio
kohesiivinen
kontinuumi
luumen
metaani
metanoli
metoksiklori
modeemi
moduuli
nebuloosa
neutriino
neutroni
oksidaatio
organosoli
paneeli
panoraama
paraabeli
paraboloidi
plastisoli
pooli
propaklori
reesus
revideeri
reviisori
revisio
sooli
vaneri
variaabeli
vinyliideeni
vinyyli
vinyylikloridi

Jäsenyys kannattaa

Oletko kyllästynyt jonottamaan yleisen termipalvelun puhelimeen? Haluaisitko vastauksen kysymykseen nopeammin kuin yleinen termipalvelu voi antaa? Vaatiiko kysymyksesi tarkempaa selvittelyä? Tarvitsetko termipalvelua myös kello yhdentoista jälkeen? Haluaisitko myös saada Terminfon ilmaiseksi ja tuntuvan alennuksen sanastotyön kurssin ja muiden Tekniikan Sanastokeskuksen järjestämien kurssien osallistumismaksuista? Haluaisiko yrityksesi päästä vaikuttamaan Suomessa tehtävän sanastotyön suuntaukseen?

Jos vastasit yhteenkään edellä olevista kysymyksistä myönteisesti, yrityksesi tai yhteisösi kannattaa liittyä Tekniikan Sanastokeskus ry:n jäseneksi. Lue jäseneduista ja toimi!

Tekniikan Sanastokeskus ry (TSK) on yhdistys, jonka ensisijaisena tehtävänä on saada aikaan suomen- ja ruotsinkielisiä tekniikan eri alojen sanastoja. Se on perustettu 1974 ja sillä on toistastataa jäsentä: teollisuus- ja liikelaitoksia, käännöstoimistoja sekä aatteellisia yhteisöjä. Jäseneksi voivat liittyä kaikki yritykset, yhteisöt ja toiminimet. TSK tarjoaa jäsenilleen useita palveluja joko ilmaiseksi tai selvästi alennettuun hintaan.

Yksittäiset freelance-kääntäjät eivät valitettavasti voi liittyä jäseniksi, mutta tiettyjä palveluja Suomen kääntäjien ja tulkkien liittoon tai Kääntäjien ammattijärjestöön kuuluvat freelance-kääntäjätkin voivat saada liittymällä termipalvelun vuositilaajiksi (ks. alempana luku *Termipalvelun vuositilaajat*).

Termipalvelu

Termipalvelu on TSK:n palvelumuodoista ehkä tunnetuin. Termipalvelusta voi kysyä mm. tekniikan termien erikielisiä vastineita, termien oikeellisuutta, lyhennejä, kemiallisia kaavoja tai käsitteiden määritelmiä. TSK:n termipalvelu on erikoistunut tekniikan eri aloihin, mutta osaa vastata useimmiten myös talouden, hallinnon tai juridiikan termeihin liittyviin kysymyksiin.

Tekniikan Sanastokeskuksen ilmainen termipalvelu eli ns. vihreä linja on avoin kaikille apua tarvitseville. Kysymyksiä (enintään 5 kysymystä puhelua kohti) otetaan vastaan puhelinumerossa (90) 738 831 joka arkipäivä klo 9.00—11.00. Kysymyksiin pyritään vastaamaan mahdollisuuksien mukaan saman päivän aikana, mutta aina se ei onnistu vaan vastaus jää seuraavaan päivään. Kotimaasta soittaville soitetaan takaisin, kun vastaus on löytynyt, ulkomailta soittavia pyydetään soittamaan uudelleen sovittuun aikaan. Jos kysymyksen luonne sitä vaatii, kysymyksen voi lähettää myös telekopiona, mutta vasta sen jälkeen kun siitä on puhelimitse sovittu vuorossa olevan termipalvelijan kanssa. Tekniikan Sanastokeskuksen käytössä oleva telekopiolaite on nimittäin jonkin matkan päässä termipalveluhuoneesta ja termipalvelija ei osaa lähteä hakemaan kysymystä, jollei hän tiedä lainkaan sen tulosta. Telekopionumero on (90) 701 9583.

Ilmainen termipalvelu on usein ruuhkaantunut ja huonolla onnella siihen saa jonottaa koko termipalveluajan pääsemättä kuitenkaan läpi. Siksi Tekniikan Sanastokeskus ry:n jäsenille perustettiin vuonna 1986 oma termipalvelu, ns. punainen linja. Termipalvelija päivystää puhelinnumerossa (90) 735 568 arkipäivisin 10.00—14.00. Varsinaisen jäsenpalveluajan ulkopuolellakin punaiseen linjaan vastataan aina, kun joku TSK:n henkilökunnasta vain on kuuloetäisyyden päässä puhelimesta. Punaisen linjan kysymyksiin vastataan miltei poikkeuksetta jo samana päivänä; hankalimpien kysymysten selvittelyä saatetaan kuitenkin jatkaa vielä seuraavana päivänä.

Punainen linja on siis ilmainen kaikille Tekniikan Sanastokeskus ry:n jäsenille, muille kysyjille palvelu on maksullista. Muitten kuin jäsenten kysymyksistä veloitetaan perusmaksuna 50 mk; tämä perusmaksu kattaa noin 10 minuutin etsimisajan ja on sama riippumatta kysyjästä tai kysymyksestä. Useimmisissa tapauksissa tuo kymmenisen minuuttia riittääkin siihen, että yhteen kysymykseen vastaus löytyy. Jos vastausta kysymykseen tai kysymyksiin ei tuossa ajassa kuitenkaan löydy, veloitetaan tämän jälkeen 350 mk tunnilta.

Liittymällä jäseneksi säästää siis raharvoista aikaa, kun ei tarvitse kuunnella varattu-merkkiä koko aamupäivän ajan ja saa vastauksen nopeasti. Jäseneksi liittymällä säästää myös rahaa, kun ei tarvitse maksaa nopeasta palvelusta.

Joskus ilmainenkin termipalvelu maksaa

Termipalvelun ensisijaiset lähteet ovat TSK:n kirjaston kokoelmat, termipankki TEPA sekä TSK:n käytössä olevat CD-ROM-termipankkilevyt. Jos vastausta ei näistä lähteistä löydy, termipalvelijalla on vielä takataskussaan muutama

keino selvittää ongelma. Nämä keinot tuottavat kuitenkin TSK:lle ylimääräisiä kustannuksia ja siksi näitä palveluja käytettäessä joudutaan perimään kuluja vastaava korvaus kaikilta soittajilta: niin normaalisti ilmaiseen vihreään linjaan soittavilta kysyjiltä kuin punaiseen linjaan soittavilta jäseniltäkin.

Ensinnäkin ottamalla yhteyden Luxemburgissa sijaitsevaan Euroopan Yhteisön suorakäyttöiseen termipankkiin *Eurodicautomiin* termipalvelijan käytössä on puolisen miljoonaa termitietuetta kaikilta EY:n toimintaa sivuavilta aloilta, mm. tieteen ja tekniikan eri aloilta kaikilla EY:n virallisilla kielillä. Mukana ovat englanti, saksa, ranska, espanja, italia, portugali, tanska, hollanti ja kreikka; tosin TSK:n käyttämä tietoliikenneohjelma ei ymmärrettävistä syistä onnistu välittämään kreikan kieltä järkevässä muodossa. Valtavan termitietuevalikoiden lisäksi Eurodicautom sisältää parisataatuhatta lyhennettä. Itse Eurodicautomin käyttö on ilmaista, mutta yhdestä Luxemburgiin aiheutuu tietoliikennekuluja, jotka on laskutettava kysyjältä. Lyhyt, korkeintaan parin termin haku Eurodicautomista maksaa 50 mk, pitempien hakujen veloituksesta sovitaan termipalvelijan kanssa erikseen. Täytyy kuitenkin muistaa, että haku Eurodicautomista edellyttää aina sitä, että termi tiedetään jollain EY:n virallisella kielellä, sillä Eurodicautom ei Euroopan yhdenytymisen tässä vaiheessa vielä sisällä suomea eikä ruotsia.

Toisaalta vaikeissa, jonkin tekniikan alan tai muun alan erityisasiantuntemusta vaativissa kysymyksissä termipalvelija voi käyttää hyväkseen myös laajaa konsulttiverkostoa. Jotkut konsulteista perivät korvauksen työajastaan ja mahdollisista kuluistaan. Niinpä jos kysyjä haluaa, että kysymys välitetään eteenpäin tällaiselle konsultille, termipalvelijan on veloitettava nämä kulut kysyjältä.

Kurssit ja Terminfo

Selvää rahaa jäsenyhteisöt säästävät myös silloin, kun joku heidän työntekijöistään osallistuu Tekniikan Sanastokeskuksen järjestämille kursseille. Esimerkiksi tämän syksyn ja talven aikana TSK järjestää yleisen sanastotyön peruskurssin sekä sarjan sanastokortistokursseja. Kaikkien kurssien osallistumismaksuista jäsenyhteisöt saavat huomattavat alennukset, usein kursseille pääsee jopa alle puoleen hintaan.

Tekniikan Sanastokeskus ry:n jäsenet saavat myös Terminfo-lehden veloitusetta. Näin jäsenet pysyvät jatkuvasti ajan tasalla sanastotyön ja terminologian uutisissa ja saavat minisanastoja sekä muuta tietoa tekniikan kielestä. Ensi vuonna lehtemme ilmestyy kuusi kertaa eli joka toinen kuukausi, joten voimme pitää lukijamme entistäkin paremmin ajan hermolla.

Jäsenmaksut ja äänivalta

Kaiken tämän palvelun saa maksamalla jäsenmaksun, joka palvelujen laajuuteen nähden on hyvin pieni. Vuosittaisen jäsenmaksun suuruus riippuu liikevaihdosta. Vuonna 1992 jäsenmaksut ovat seuraavat:

- aatteelliset yhteisöt 700 mk
- yritykset, julkisyhteisöt ja liikelaitokset, joiden liikevaihto on
 - alle 5 milj. mk 700 mk
 - 5—50 milj. mk 1 600 mk
 - 50—500 milj. mk 3 200 mk
 - yli 500 milj. mk 4 800 mk.

Jäsenmaksunsa maksaneilla jäsenyhteisöillä on äänivalta Tekniikan Sanastokeskus ry:n kokouksissa, joita pidetään vuosittain kaksi: sääntömääräinen vuosikokous keväällä sekä ns. syyskokous syksyllä. Näissä jäsenyhteisöillä on mahdollisuus saada äänensä kuuluviin suunniteltaessa tekniikan sanastotyötä Suomessa.

Termipalvelun vuositilaajat

Tekniikan Sanastokeskus ry voi sääntöjensä mukaan ottaa vain yhteisöjäseniä. Näin ollen yksittäiset freelance-kääntäjät eivät voi liittyä sen jäseniksi. Jotta freelance-kääntäjätkin voisivat halutesaan käyttää hyväkseen punaisen linjan palveluita ilman, että heidän tarvitsisi maksaa joka kysymyksestä erikseen, Tekniikan Sanastokeskus ry:n hallitus on vuoden 1988 alusta tarjonnut kaikille niille Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton tai Kääntäjien ammattijärjestön jäsenille, jotka eivät ole toisen palveluksessa, mahdollisuutta liittyä termipalvelun vuositilaajiksi. Vuositilauksmaksu on vuosittain sama kuin pienin yritysten, julkisyhteisöjen ja liikelaitosten jäsenmaksu, eli vuonna 1992 se on 700 mk. Termipalvelun vuositilaaja ei saa kuitenkaan muita jäsenetuja. Kääntäjät, jotka ovat kiinnostuneita termipalvelun vuositilaajaksi liittymisestä, voivat ottaa yhteyttä Suomen kääntäjien ja tulkkien liittoon *Helkky Halmeeseen*, puh. (90) 445 927, tai Kääntäjien ammattijärjestöön *Tiina Peltoniemeen*, puh. (90) 150 2663. SKTL ja KAJ toimittavat sitten TSK:lle tiedot hyväksymistään vuositilaajista.

Kuinka jäseneksi liitytään?

Nyt kun olet lukenut Tekniikan Sanastokeskus ry:n jäsenyyden mukanaan tuomista eduista, soita heti TSK:n toimistoon, puh. (90) 731 5205, ja pyydä meitä lähettämään lisätietoja sekä jäsenhakemuskaavake. Kun Tekniikan Sanastokeskus ry:n hallitus on hyväksynyt yritykseksi tai yhteisösi jäsenhakemuksen, kaikki nämä edut ovat heti sinun ja työtoveridesi käytettävissä.

Summaries

Vocabulary of ceiling terms

This vocabulary explains the main structures located between ceiling and suspended ceiling. The Finnish terms and definitions are accompanied by Swedish, English, German and French terms. It should be noted that many languages do not have a term corresponding to the Finnish *katto* (sv *tak*) which covers both 'roof' and 'ceiling'.

Nordterm in Helsinki

Nordterm has arranged terminology symposiums since 1976. These symposiums are held every two years in one of the Nordic countries. This year the Nordterm days were arranged in Finland by TSK. In this article, *Pia Virtanen*, who is studying translation at the University of Vaasa, tells about her impressions of the days.

Mmk or mmk?

According to the SI system, *m* stands for milli- or a thousandth part and *M* stands for mega- or a million. The SI system does not, however, apply to monetary units and therefore million marks might be abbreviated either as *mmk* or *Mmk*. It is, however, advisable to use *Mmk* as it is more widely used and it also happens to be in harmony with the SI system.

Vowel length in special loan words

Loan words are divided into three classes according to how well they have adapted to the phonological system of the Finnish language. In most cases it is the special loan words that cause the most problems in spelling. This article lists a number of spelling rules including the following: if in doubt, use a spelling guide whenever possible.

Membership in TSK is advantageous

The Finnish Centre for Technical Terminology (TSK) is an association whose main objective is to produce vocabularies and glossaries based on terminological principles in Finnish and Swedish, from various fields of technology and engineering. It was founded in 1974, and would welcome any companies or societies to join. Membership guarantees you many services, e.g. phone-in term service, courses and Terminfo bulletin, either free of charge or at a reduced price. Unfortunately, TSK cannot accept individual freelance translators as members, but there are some services offered to translators through translator organizations. For more information, please call TSK office + 358 0 731 5205.

Terminologian kurssi

27.-28. 11. 1991

Tekniikan Sanastokeskus järjestää yleisen terminologian kurssin, joka soveltuu jokaiselle ammattikieltä käyttävälle. Kurssilla käsitellään terminologian ja sanastotyön perusteita ja siihen sisältyy runsaasti harjoittelua.

Kurssi järjestetään, mikäli ilmoittautuneita on tarpeeksi. Kurssille ilmoittautuneille lähetetään tieto kurssipaikasta sekä yksityiskohtainen ohjelma.

KURSSIMAKSU

TSK:n jäsenyhteisöt 900 mk, muut 1400 mk. Kurssimaksu sisältää kurssimateriaalin sekä aamu- ja iltapäiväkahvit.

ILMOITTAUTUMINEN

Tekniikan Sanastokeskukseen 11. 11. 1991 mennessä.

ALUSTAVA OHJELMA

keskiviikko 27. 11. kello 8.30–17.00

Ilmoittautuminen ja kurssin avaus

Mitä on terminologia?

Soveltava terminologia; mm. käsite ja käsitejärjestelmät

Ryhmätöitä

torstai 28. 11. kello 8.30–16.30

Ryhmätöiden purku

Millainen on hyvä termi?

Sanastotyön suunnittelu ja kohderyhmä

Sanaston laatiminen

Ryhmätöitä

Loppukeskustelu

Ilmoittaudun Tekniikan Sanastokeskuksen järjestämälle Terminologian kurssille
27.-28. 11. 1991

Nimi

Osoite

Työnantaja

Työtehtävä

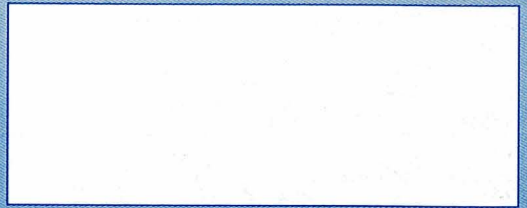
Työnantajani on / ei ole TSK:n jäsen (tarpeeton yliviivataan)

Palautetaan osoitteella:

Tekniikan Sanastokeskus, Sörnäisten rantatie 25, 00500 Helsinki

00430/14

TEKNIIKAN SANASTOKESKUS RY (TSK) CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI RF

TSKn ensisijaisena tehtävänä on saada aikaan suomen- ja ruotsinkielisiä tekniikan alojen sanastoja.

TSK on perustettu 1974, ja sen jäseninä on teollisuus- ja liikelaitoksia, käännöstoimistoja ja aatteellisia yhdistyksiä.

TSK toimii yhteistyössä Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen kanssa.

TSKn sanastotyön päämuotoja ovat osallistuminen sanastoryhmien työskentelyyn, sanastoluettelot, termipankki ja termipalvelu.

TSK julkaisee erikoisalojen sanastoja ja sanaluetteloita. Nämä tallennetaan myös suoraikäyttöiseen termipankkiin TEPAan.

TSKn kirjastossa on tekniikan ja lähialojen sanastoja, käsikirjoituksia, yritysten ja laitosten sanastoja sekä koti- ja ulkomaisia sanastostandardeja.

TOIMISTO JA KIRJASTO:

Sörnäisten rantatie 25 (6 krs.)

00500 Helsinki

puh. (90) 731 5205, (90) 731 5206

telekopio (90) 701 9583

Avoimna klo 8.00—16.15

(kesäisin 8.00—15.15)

Termipalvelu klo 9.00—11.00

puh. (90) 738 831

Jäsenten termipalvelu ja maksullinen

termipalvelu klo 10.00—14.00

puh. (90) 735 568

ISSN 0358-7517